

**DET HÄR ÄR ETT
STYRDOKUMENT**

RIKTLINJE

Övning och utbildning avseende säkerhet och beredskap

Riktlinje för övningar och utbildningar inom
säkerhet- och beredskapsområdet 2023-2026

Dokumentkategori: Normerande
Beslutat av: Kommunfullmäktige
Antagen: 2023-12-07
Diarienummer: KS/2023:00491
Dokumentet gäller för: Alla nämnder, hel – och delägda bolag och förbund
Dokumentansvarig: Trygghet- och säkerhetsdirektör
Ansvar för revidering: Kommunstyrelseförvaltningen

**BOTKYRKA
KOMMUN**

RIKTLINJE

Dnr: KS/2023:00491

Kod: /Processkod/

1	Syfte och mål.....	3
1.1	Målgrupp för denna riktlinje	4
1.2	Dokument hierarki.....	4
2	Formella krav på övning och utbildning.....	5
3	Vad innebär ambitionshöjningen	6
3.1	Det kommer att ta tid	6
3.2	Nya kunskaper kommer belysa behov av investeringar	6
4	Struktur för genomförande av övningar och utbildningar	7
4.1	Ansvar och organisation	7
4.2	Ekonomi	8
4.3	Detaljplanering och anpassningar till rådande läge.....	8
4.4	Utvärdering och uppföljning	8
4.4.1	Utvärdering	8
4.4.2	Uppföljning	9
5	Beskrivning av utbildningar.....	10
5.1	Utbildningar för nyanställda	10
5.2	Generell utbildning för alla anställda	10
5.3	Utbildningar för stabsarbete.....	10
5.4	Utbildning för krisledningsnämnden och förtroendevalda	11
5.5	Säkerhetsutbildningar	12
6	Syfte med övningar.....	13
6.1	Generell beskrivning av övningar	13
7	Bilagor.....	14

1 Syfte och mål

Syftet med denna riktlinje är att beskriva den kommunövergripande ambitionsnivån för utbildning och övning inom säkerhets och beredskapsområdet under perioden 2023-2026.

För att anpassa kommunens krisberedskapsförmåga till rådande omvärldsläge har ambitionsnivån avseende övningar och utbildningar höjts.

Händelser i omvärlden som påverkat och ska vara dimensionerande för krisberedskapsförmåga är främst extrema väderförhållanden, el-brist, vattenbrist och IT-attacker. Dessa beskrivs närmare i kommunens risk och sårbarhetsanalys (KS/2022:00800)

Den höjda ambitionsnivån kommer att bidra till att det kommer att ta tid innan alla utbildningar och övningar som beskrivs i denna riktlinje är fullt ut utvecklade, genomförda och utvärderade.

Fokus under första delen av perioden (2024-2025) kommer att vara på utbildning för att under 2025-2026 fokusera mer på övningar. Dock kommer deltagande på regionala och nationella övningar att prioriteras under hela perioden.

Syftet med övningar och utbildningar inom detta område är att:

- Likrikta och harmonisera kommunala verksamheters organisation och ledningsförmåga vid kriser och olyckor
- Säkerhetsställa att all personal får verksamhetsanpassad säkerhetsutbildning
- Säkerhetsställa att kommunala verksamheter kontinuerligt testar regler och rutiner under verksamhetsliknande förhållanden och situationer
- Det finns en långsiktig kontinuerlig kompetensutveckling inom säkerhets och beredskapsområdet

Målet med övningar och utbildningar är att:

- De anställda ska ha goda kunskaper för att snabbt kunna vidta avhjälpanande åtgärder vid olycka, hotsituation eller kris.
- De anställda ska ha god kunskap om kommunens krisorganisation och om vilken roll och uppgift den anställde har vid en krissituation.

Dnr: KS/2023:00491

Kod: /Processkod/

- Det ska finnas en god generell förmåga inom kommunen att kunna leda, samordna, och informera före, under och efter en störning, allvarlig händelse eller extraordinär händelse.

1.1 Målgrupp för denna riktlinje

- All personal som upprätthåller samhällsviktig verksamhet i kommunen
- Personal som är utsedd att ingå i förvaltningarnas respektive krisledningsorganisation
- Personal som är utsedd att ingå i Central krisledning (CKL)
- Förtroendevalda och särskilt de som ingår i krisledningsnämnden
- Kommunala helägda och delägda bolag (51% eller mer)
- Kommunala förbund

1.2 Dokument hierarki

Denna riktlinje är utformad utifrån de mål som presenteras i Program för Botkyrka kommun arbete med säkerhet och beredskap (KS/2023:00489).

Denna riktlinje ersätter: Övning och utbildningsplan (KS/2020:00224)

Bilaga 1. Till denna riktlinje utgör kommunens Övning- och utbildningsplan för perioden 2023-2026.

Dnr: KS/2023:00491

Kod: /Processkod/

2 Formella krav på övning och utbildning

I lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) 2. Kap 8§ framgår att:

Kommunen ska ansvara för att både förtroendevalda och anställd personal får den utbildning och övning som behövs för att de ska kunna lösa sina uppgifter vid extraordinära händelser i fredstid.

Ett förtydligande av lagkravet finns i överenskommelsen mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) om kommunernas krisberedskap 2019–2022” (MSB 2018-09779). I den framgår följande krav:

- Kommunerna ska regelbundet utbilda och öva sin krisorganisation. Detta krav omfattar även kommunens beredskapsfunktioner som kan finnas inom kommunal teknisk försörjning och krisstöd.
- Kommunen ska ta fram en utbildnings- och övningsplan och denna plan ska som lägst beslutas av kommundirektören, men senast 31 december under den nya mandatperiodens första år.
- Kommunen ska minst genomföra två övningar som utvärderas under mandatperioden.
- Minst en gång under mandatperioden ska kommunens krisledningsnämnd och tjänstemannaledning övas.
- I den utsträckning som det ges tillfälle ska kommunen delta i planering, genomförande och utvärdering av samverkansövningar, som handlar om fredstida kriser, på regional eller nationell nivå.
- Kommunens övningsverksamhet ska beakta de brister som identifierats i Risk- och sårbarhetsanalysen. Vid varje övning ska styrkor och svagheter i kommunens egen krisberedskap och förmåga till samordning med andra aktörer utvärderas.

Denna riktlinje utgör styrdokument för övning och utbildning och bilaga 1 till denna utgör övning- och utbildningsplan för Botkyrka kommun för perioden 2023-2026.

3 Vad innebär ambitionshöjningen

3.1 Det kommer att ta tid

Riktlinjen presenterar en flerårsplan som anger ambitionsnivå för att tillgodose utbildnings och övningsbehov för hela säkerhets- och beredskapsområdet.

I snitt innebär planen att alla anställda ska avsätta 3-6 timmar som minimum per år för generell utbildning och/eller övning inom säkerhets- och beredskapsområdet.

För de anställda som har en roll i krisledning eller en krishanterande funktion inom ramen för sina dagliga uppgifter innebär ambitionshöjningen att de kommer behöva avsätta mer tid för utbildning och övning under denna period. Det är dock i dagsläget svårt att ange hur mycket tid respektive funktion eller roll ska avsätta då många av utbildningarna och övningarna inte är utarbetade.

3.2 Nya kunskaper kommer belysa behov av investeringar

Syftet med alla utbildningar och övningar är att stärka krisberedskapen och därmed förmågan att hantera incidenter, kriser och extraordinära händelser. Ny kunskap kommer löpande belysa behov av ändringar i rutiner och arbetssätt.

Vidare kan utbildningarna leda till att behov av ny utrustning, övningsmateriel, säkerhetssystem med mera identifieras. Berörd verksamhet får då i samverkan med ansvarig chef planera för denna typ av investeringar.

Om bedömningen är att det är ett kommunövergripande behov får ansvarig chef lyfta behovet till kommunstyrelseförvaltningen och enheten för trygghet och säkerhet för en kommunövergripande bedömning och eventuell anskaffning.

4 Struktur för genomförande av övningar och utbildningar

4.1 Ansvar och organisation

Följande ansvarsfördelning gäller för kommunens säkerhets- och beredskapsarbete

- Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för säkerhets- och beredskapsarbetet.
- Kommunstyrelsen utövar genom kommundirektören och Trygghets- och säkerhets direktören fortlöpande tillsyn samt samordnar och ger råd och direktiv inom säkerhets- och beredskapsområdet.
- Respektive nämnd har ansvaret för att denna riktlinje efterlevs inom respektive nämnds ansvarsområde.
- Säkerhetsansvaret följer linjeorganisationen vilket innebär att varje chef har ansvaret för säkerhetsfrågor och riskhantering inom sin verksamhet. I detta ansvar faller att utarbeta verksamhetsspecifika instruktioner vid behov. Varje förvaltning utser en säkerhetssamordnare för sin verksamhet. Denna funktion utgör stöd till chefer inom förvaltningen genom att bevaka och hantera säkerhets- och beredskapsfrågor som berör verksamheterna. Denna funktion övertar dock aldrig chefens ansvar.
- Varje medarbetare är ansvarig för att efterleva styrdokument och kommunens övriga instruktioner som berör kommunens säkerhet.

När det gäller övningar och utbildningar inom detta område är det kommunstyrelseförvaltningen genom avdelningen för Trygghet och säkerhet som utarbetar generella planer, verktyg, metoder och mallar. Avdelningen utgör även ett stöd till förvaltningarnas utsedda säkerhetssamordnare i genomförandet av övningar och utbildningar enligt denna riktlinje.

Avdelningen för trygghet och säkerhet ansvarar även för att följa upp och utvärdera de kommungemensamma övningarna och utbildningarna.

4.2 Ekonomi

Utbildningar och övningar som genomförs inom ramen för denna riktlinje finansieras genom kommunstyrelseförvaltningens enhet för trygghet och säkerhet. En del av kommunens budget för dessa frågor utgörs av en statlig ersättning till kommunerna enligt 5 kap 1§ i lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

Respektive verksamhet, bolag och förbund står för kostnader för egen personal och eventuella resor.

4.3 Detaljplanering och anpassningar till rådande läge

Denna riktlinje presenterar en övergripande flerårsplan som visar en struktur för vilka som ska övas och utbildas under perioden. Riktlinjen presenterar en grund med utbildningar och övningar som är anpassade för alla medarbetare samt ett paket med målgruppsanpassade utbildningar och övningar.

Baserar på denna plan kommer det att inför varje verksamhetsår genomföras en detaljplanering av de utbildningar och de övningar som ska genomföras under året.

I detaljplaneringen kommer hänsyn tas till aktuella händelser i kommunen, kommunens arbete med risk, och sårbarhetsanalysen samt regionala och nationella övningar och utbildningar som berör området säkerhet och beredskap.

4.4 Utvärdering och uppföljning

4.4.1 Utvärdering

I samband med planering av både övningar och utbildningar ska det definieras indikatorer som sedan ska ligga till grund för utvärdering.

Utvärdering är lika viktig som planering- och genomförandedelen av en övning eller utbildning och bör därför finnas med redan i planeringsstadiet.

Dnr: KS/2023:00491

Kod: /Processkod/

Erfarenheter och resultat från övningar och utbildningar ska sedan analyseras och utgöra grund för justering och förbättringar i kommunens löpande säkerhet- och krisberedskapsarbete.

4.4.2 Uppföljning

Det ska skapas ett kommungemensamt system för att möjliggöra uppföljning av genomförda utbildningar. I uppföljningen ska det vara möjligt att se när utbildningen genomfördes, vem som genomförde den samt vem som deltagit i utbildningen. Syftet med denna uppföljning är att säkerhetsställa att all personal går den utbildning som behövs för att kunna agera vid en händelse i sin specifikt utpekade roll.

Systemet ska även skapa möjlighet att utvärdera själva utbildningen för att fortlöpande kunna säkra en hög kvalitet på dessa.

Det är kommunstyrelseförvaltningen genom avdelningen för trygghet och säkerhet som kommer att förvalta och administrera detta kommungemensamma system.

5 Beskrivning av utbildningar

En tidsplan och mer detaljerad beskrivning av planerade utbildningar inom säkerhet och beredskapsområdet presenteras i bilaga 1.

5.1 Utbildningar för nyanställda

En webbaserad grundutbildning som presenterar kommunens samlade säkerhets- och beredskapsarbete kommer att utarbetas. Genom den ska alla nyanställda få en förståelse inom följande områden.

- Kommunens geografiska områdesansvar
- Kommunens krisberedskapsorganisation
- Kommunens säkerhetsarbete
- Den anställdes ansvar som kommunanställd inom säkerhet och beredskapsområdet

Alla nyanställda ska genomgå denna utbildning under sin första månad som anställd i kommunen.

5.2 Generell utbildning för alla anställda

En webbaserad utbildning som presenterar säkerhet- och beredskapsarbetet för perioden 2023-2026 ska utarbetas.

Den generella utbildningen ska ge all personal en förståelse inom följande områden:

- Kommunens risk och sårbarhetsanalys
- Kommunens krisberedskapsorganisation
- Kommunens säkerhetsarbete
- Utbildnings- och övningsplanen

Alla anställda ska gå denna minst en gång vartannat år.

5.3 Utbildningar för stabsarbete

Det kommer utvecklas nya utbildningar inom beredskapsområdet som löpande kommer att läggas med i den kommunövergripande planeringen.

Följande utbildningar kommer att utarbetas under perioden.

- En webbaserad grundläggande utbildning för alla som kommer att arbeta i en stab

- En utbildning för krisledande chefer, stabschefer och loggförare (stabsfunktion 0)
- En utbildning för Stabsfunktion 1 Personal och administration samt stabsfunktion 8 Juridik och ekonomi
- En utbildning för stabsfunktion 2.Säkerhet samt stabsfunktion 5. Analys och planering
- En utbildning för stabsfunktion 3. Lägesbild och intern samordning samt stabsfunktion 9 Extern samordning och samverkan.
- En utbildning för stabsfunktion 4. Logistik, samordning av resurser
- En utbildning för stabsfunktion 6. Samband (IT, Rakel och WIS) samt stabsfunktion 7. Information och kommunikation

För mer information om respektive stabsfunktion se Riktlinje för hantering av extraordinära händelser (KS/2023:00490)

För rollkort för respektive stabsfunktion och mer information om initiering och avslut av central krisledning se: Regler för central krisledning som ska utarbetas 2024.

5.4 Utbildning för krisledningsnämnden och förtroendevalda

Krisledningsnämnden kommer utbildas och övas en gång under mandatperioden.

Vidare kommer en specifik utbildning utarbetas för alla förtroendevalda.

5.5 Säkerhetsutbildningar

Under perioden kommer samtliga utbildningar som berör säkerhetsområdet att sammanställas i den kommunövergripande planeringen. I dagsläget finns endast brandskyddsutbildningar enligt följande:

Brandskyddsutbildning	Kategori/målgrupp	Intervall
Grundläggande brandskydd webbaserad	All medarbetare	Varje år
Systematiskt brandskyddsarbete webbaserad	Brandskyddsombud/ Chefer	Varje år
Grundläggande brandskyddsutbildning genomförs på Botkyrka brandstation	All medarbetare	Vart femte år
Systematiskt brandskyddsarbete SBA genomförs på Botkyrka brandstation	Brandskyddsombud/ Chefer	Vart tredje år
HLR utbildningar. Rekommendation	Alla medarbetare	Vart femte år
Brandfarliga heta arbeten	Aktuella medarbetare	Vart femte år
Brandfarliga varor – grund	Berörd verksamhet	Vart femte år
Brandfarliga varor – föreståndare	Berörd verksamhet	Vart femte år
Anläggningsskötartutbildning brandlarm	Brandskyddsombud, driftpersonal, medarbetare	Vart femte år
Anläggningsskötartutbildning sprinkler	Driftpersonal	Vart femte år
Brandskyddsledare	En på varje förvaltning	
Brandskyddsledare	En person på KSF	
Brandskydd i Boverkets byggregler	Säkerhetssamordnare TFF	
Utrymingsledare	Aktuella medarbetare	Vart femte år

Då det under perioden kommer utvecklas styrdokument inom säkerhetsområdet kommer även utbildningar utvecklas inom dessa områden. När de är utvecklade kommer de att tas med i den kommunövergripande planeringen.

6 Syfte med övningar

Syftet med alla övningar ska vara att öka förmågan att hantera olyckor och kriser. Förmågehöjningen ska ske både inom de egna verksamheterna med även i samverkan med andra funktioner och aktörer i kommunen.

Övning ska utgöra ett effektivt sätt att öka engagemanget och kunskapen samtidigt som det ska stärka förmågan att klara av en kris eller göra en skadeavhjälpande insats.

För alla övningar ska det finnas ett tydligt syfte, mål och plan för genomförande med definierade tidsramar, resursbehov och kostnader.

Slutligen ska alla inträffade händelser, oavsett omfattning ses av alla kommunens verksamheter som ett ypperligt tillfälle att öva och testa krisledningsförmågan inom de berörda verksamheterna.

6.1 Generell beskrivning av övningar

För att skapa krisberedskapsförmåga i hela organisationen är det viktigt att alla övar, på alla nivåer.

Beroende på syfte och mål med övningen kan övningen utformas på många olika sätt, nedan presenteras alla övningsformer som tillämpas i Botkyrka kommun enligt följande:

- Larmövning
- Startövning
- Stabsövning
- Beslutsövning
- Ledningsövning
- Spelövning
- Scenarioövning
- Samverkansövning
- Teknisk/praktisk övning

För en mer detaljerad beskrivning av dessa övningar se bilaga 2: Beskrivning av övningar.

Dnr: KS/2023:00491

Kod: /Processkod/

---

7 Bilagor

1. Övning och utbildningsplan för säkerhet- och beredskapsområdet perioden 2023-2026
2. Beskrivning av olika övningsformer